

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
2023 ОНЫ ХАВРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

2023 ОНЫ 06 ДУГААР САРЫН 29-НИЙ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ХЭЛТЭС

Та хуралдааны тэмдэглэлийн цахим хувьтай дараах
QR кодыг уншуулан танилцах боломжтой.

НЭГДСЭН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА
2023 оны 06 дугаар сарын 29-ний өдөр, Пүрэв гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга	1
Хуралдааны товч тэмдэглэл:	2-62
Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:	63-171
1.Төмөр замын тээврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.10-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг, үргэлжлэл/	65-72
2.“Байнгын хорооны бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл	72
3.Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адьяа 2022.12.30-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	72-75
4.Улс төрийн намын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Монгол Улсын Ерөнхийлөгч 2023.04.14-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	75-99
5.Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүнийг чөлөөлөх тухай	100-102
Улс төрийн намын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн анхны хэлэлцүүлэг санал хураалтаар үргэлжлэв.	102-119
6.Иргэний нисэхийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.05.25-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	119-130
7.Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.10.15-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг, үргэлжлэл/	130-152
8.Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	152-155
9.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.09-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	155-156
10.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.10.15-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	156-157
11.Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр, тэтгэмж, төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2021.10.15-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/	157-159
12.Бүгд Найрамдах Монгол Ард Улсын тэтгэмжийн тухай хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай хуулийн төсөл болон Хөдөлмөрийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд /Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн төсөлтэй холбогдуулан боловсруулсан, анхны хэлэлцүүлэг/	159-160
13.Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Улсын Их Хурлын гишүүн Д.Тогтохсүрэн нарын 20 гишүүн 2023.06.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хэлэлцэх эсэх/	160-171

ХУРАЛДААНЫ ТОВЧ ТЭМДЭГЛЭЛ

Гурав.Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адьяаа 2022.12.30-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Авлигатай тэмцэх газрын Хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний хэлтсийн Мэдүүлгийн бүрдүүлэлт, дүн шинжилгээний албаны дарга Б.Баярсайхан, Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Хууль зүйн бодлогын газрын дарга Д.Цолмон, мөн газрын ахлах шинжээч Ш.Цолмон, шинжээч М.Цолмон нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын дарга Н.Мягмар, мөн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх А.Болортуяа, Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн дарга Д.Энхбат, мөн хэлтсийн Төрийн байгуулалтын байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх Б.Хатантуул, референт Э.Баттогтох нар байлцав.

Төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Хууль зүйн байнгын хорооноос гаргасан танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Сүхбаатар танилцуулав.

Байнгын хорооны танилцуулгатай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Сэргэлэнгийн тавьсан асуултад Авлигатай тэмцэх газрын Хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний хэлтсийн Мэдүүлгийн бүрдүүлэлт, дүн шинжилгээний албаны дарга Б.Баярсайхан хариулж, тайлбар хийв.

Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн талаар Хууль зүйн

байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хураалт явуулав.

Л.Мөнхбаатар: Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 20^{1.1} дэх хэсгийн “Засаг даргын албан тушаал эрхэлж байгаа хүн” гэснийг “Засаг дарга” гэж өөрчилж, “хөтөлбөр” гэсний дараах “эсхүл” гэснийг хасаж, 20^{1.3}, 29.6 дахь хэсгийн “20^{1.1} дүгээр зүйлд” гэснийг “20^{1.1}, 20^{1.2}-т” гэж өөрчилж, 29.6 дахь хэсгийн “төр,” гэснийг хасаж, “төслийн 2 дугаар зүйлийн мөн хэсгийн байгууллагын дарга,” гэсний дараа “тэдгээрийн тэргүүн дэд дарга, дэд дарга, орлогч дарга,” гэж гэснийг, мөн хэсгийн “аймаг, нийслэлийн Засаг дарга” гэсний өмнө “тэдгээрийн тэргүүн дэд дарга, дэд дарга, орлогч дарга,” гэж өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25

Татгалзсан: 14

Бүгд: 39

64.1 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг эцэслэн батлах бэлтгэл хангуулахаар Хууль зүйн байнгын хороонд шилжүүлэв.

Уг асуудлыг 11 цаг 41 минутад хэлэлцэж дуусав.

ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Гурав.Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Улсын Их Хурлын гишүүн Ш.Адьяаа 2022.12.30-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, Засгийн газар, 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, эцсийн хэлэлцүүлэг/

Дараагийнхаа асуудалд оръё. Тэгье Одонтуйа дарга тэрийг бичгээ өгчхөөрэй нааш нь. Нийтийн албанд болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг эцсийн хэлэлцүүлгийг явуулъя. Төслийн эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ХЗБХ-ны танилцуулгыг Улсын Их Хурлын гишүүн, Монгол Улсын сайд, Нийслэл Улаанбаатар хотын авто замын түгжрэлийг бууруулах үндэсний хорооны дарга Жамъянхорлоогийн Сүхбаатар танилцуулъя. Таныг индэрт урьж байна.

Ж.Сүхбаатар: Улсын Их Хурлын дэд дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Улсын Их Хурлын гишүүн Адьяаагаас 2022 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдөр, Монгол Улсын Засгийн газраас 2023 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдөр тус тус өргөн мэдүүлсэн Нийтийн албанд

нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг Улсын Их Хурал 2023 оны 6 дугаар сарын 22-ны өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаараа хийж, эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр ХЗБХ-нд шилжүүлсэн болно.

ХЗБХ 2023 оны 6 дугаар сарын 27-ны өдрийн хуралдаанаараа Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлд заасан журмын дагуу хуулийн төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг явуулсан бөгөөд Улсын Их Хурлын гишүүн Ганбат эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн төсөл болон зарчмын зөрүүтэй саналын томъёололтой холбогдуулан асуулт асууж, хариулт авсан болно.

Хуулийн төслүүдийн эцсийн хэлэлцүүлгийг явуулах үед хуулийн төслийн зарим заалтаар дахин санал хураах шаардлагатай гэж Байнгын хорооны хуралдаанд оролцсон гишүүд үзсэн тул Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.3-д заасныг баримтлан нэг саналт хураалт явуулсан бөгөөд хуралдаанд оролцсон гишүүдийн 2/3-оос доошгүйг нь дэмжсэн болно. Нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгээр олонхын дэмжлэг авсан саналуудыг төсөлд нэмж тусган, төслийн агуулга, бодлого, зарчмыг алдагдуулахгүйгээр үг хэллэг, дэс дараалал, бүтцийн шинж шинжтэй засварыг хийж эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн төсөл Байнгын хорооны танилцуулга болон зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг та бүхэнд тараасан байгаа болно.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг

сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ХЗБХ-ны танилцуулга, зарчмын зөрүүтэй саналыг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг та бүхнээс хүсье. Анхаарал тавьсанд баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Сүхбаатар сайдад баярлалаа. Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан чуулганы нэгдсэн хуралдаанд оролцож байгаа албан тушаалтнуудыг танилцуулъя. ХЗДХЯ-ны Хууль зүйн бодлогын газрын дарга Цолмон, АТГ-ын Хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний хэлтсийн Мэдүүлгийн бүрдүүлэлт дүн шинжилгээний албаны дарга Баярсайхан, ХЗДХЯ-ны Хууль зүйн бодлогын газрын ахлах шинжээч Цолмон Ш.Цолмон, ХЗДХЯ-ны Хууль зүйн бодлогын газрын шинжээч М.Цолмон нар оролцож байна.

Байнгын хорооны танилцуулгатай холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Байхгүй байна. Сэргэлэн гишүүнээр тасаллаа. Сэргэлэн гишүүн асуултаа асууя.

Ц.Сэргэлэн: Баярлалаа. Би ажлын хэсгээс асуух гэсэн юм. Энэ Ашиг сонирхлын зөрчлийн тухай хуулиар маш олон зүйлүүдийг хориглосон заалтууд байгаа. Ялангуяа төрийн албан хаагчид, эрх бүхий албан тушаалтнуудад. Энэ хуулиар хориглосон үйл ажиллагааг явуулсан тохиолдолд буюу энэ хуулийг зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлагын зохицуулалт нь ямар, ямар хуулиудаар зохицуулж байгаа юм бэ? Өөрөөр хэлбэл би шуудхан асууя. Энэ хуулиар зохицуулсан зохицуулалтыг зөрчсөн тохиолдолд эрүүгийн хариуцлага хүлээх үү? Амьдрал дээр энэ Ашиг

сонирхлын зөрчлийн тухай хуулийг зөрчдөг асар их тохиолдлууд байна. Баримт нотолгоог бол энэ ХМХ-ээр бол байнга л бичиж байна. Тэрэнд давуу эрх олголоо, ингэлээ, тэглээ. Ер нь зөрчлүүд бол байнга л гарч байгаа. Тэгээд энэ дээр ямар хариуцлага ер нь тооцдог юм бэ?

Ашиг сонирхлын зөрчлийн тухай хууль батлагдаад олон жил болж байна шүү дээ. Энэ олон жилийн хугацаанд энэ Ашиг сонирхлын зөрчлийн хуулийг зөрчөөд энэ зөрчсөн үйлдэлдээ эрүүгийн хариуцлага бусад хуулийн хариуцлага хүлээсэн энэ тохиолдлууд нь хэр олон байдаг юм бэ ер нь? Тэгээд 1 хууль баталдаг. Болохгүй л гээд байдаг, тэгж ч болохгүй, ингэж ч болохгүй гээд. Энэ бол зөв хориглох нь маш зөв. Ганцхан эргээд зөрчсөн этгээдүүдтэй, субъектүүдтэй ямар хариуцлага тооцдог вэ? Одоо энэ шинэчлэн найруулж орж ирж байгаа энэ хууль дээр энэ хариуцлагын тогтолцоо чангарч орж ирж байгаа юу? Ялангуяа Эрүүгийн хуультайгаа уялдаж орж ирж байгаа юу л гэж би асуух гээд байгаа юм. Баярлалаа.

Л.Мөнхбаатар: Цэдэвийн Сэргэлэн гишүүний асуултад хариулъя. Ажлын хэсэг хариулах уу, хэддүгээр микрофон бэ? Баярсайхан уу, 84 дүгээр микрофоныг өгье. Нэр, албан тушаалаа хэлээд асуултад хариулаарай.

Б.Баярсайхан: АТГ-ын Хяналт шалгалт, дүн шинжилгээний хэлтсийн албаны дарга Баярсайхан байна. Гишүүний асуултад хариулъя. Сонирхлын зөрчлийн хууль 2012 оноос хойш хэрэгжиж эхэлж байна. Энэ явж байна хэрэгжээд. Энэ хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д хууль тогтоомжийг зөрчсөн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол шүүгч болон албан тушаалтан сахилгын болон холбогдох хариуцлагыг ноогдуулдаг байгаа. Яг энэ сонирхлын зөрчлийн хуулиар бол 2022 онд нийтдээ АТГ-т 653 албан тушаалтны асуудалтай холбоотой гомдол мэдээллийг хүлээж аваад, энд 37 албан тушаалтанд

бол хариуцлага яг энэ өргөдөл гомдлын асуудлаар хариуцлага хүлээлгэсэн байна.

Юуны төсөлтэй холбоотой бас хариуцлагын асуудлыг ярьж байх шиг байна. Тэгэхээр энэ төсөл дээр бол бас хариуцлага, хариуцлага хүлээлгэх асуудал нь бол тусгагдсан байгаа. Өөрөөр хэлбэл төслийн 20³ дээр бол тухайн албан тушаалтныг чөлөөлөх, огцруулах, эргүүлэн татах энэ асуудлыг тусгаж өгсөн байгаа. Асуултад хариуллаа.

Л.Мөнхбаатар: Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа. Байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хураая. Зарчмын зөрөөтэй нэг санал байна. Саналын томьёоллыг уншиж танилцуулъя. Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.2.3 дахь заалтын дагуу ХЗБХ-ны дэмжсэн санал байна.

1.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 20¹.1 дэх хэсгийн “Засаг даргын албан тушаал эрхэлж байгаа хүн” гэснийг “Засаг дарга” гэж өөрчилж, “хөтөлбөр” гэсний дараах “эсхүл” гэснийг хасаж, 20¹.3, 29.6 дахь хэсгийн “20¹.1 дүгээр зүйлд” гэснийг “20¹.1, 20¹.2-т” гэж өөрчилж, 29.6 дахь хэсгийн “төр,” гэснийг хасаж, “төслийн 2 дугаар зүйлийн мөн хэсгийн байгууллагын дарга,” гэсний дараа “тэдгээрийн тэргүүн дэд дарга, дэд дарга, орлогч дарга,” гэж гэснийг, мөн хэсгийн “аймаг, нийслэлийн Засаг дарга” гэсний өмнө “тэдгээрийн тэргүүн дэд дарга, дэд дарга, орлогч дарга,” гэж өөрчлөх. Санал гаргасан ХЗБХ. Санал хураалт. Санал хураалт гишүүдээ. 64,1 хувиар санал дэмжигдлээ. Зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хурааж дууслаа.

Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн

*төслүүдийг эцэслэн батлах бэлтгэл
хангуулахаар ХЗБХ-нд шилжүүллээ.*

11.41 цаг